

Eesti Rohelise Liikumise tegevuse kokkuvõte

november – detsember 2003 (11)

Tänaseks on jõulude ja aastavahetuse suured sekkedused selleks korraks jälle seljataha jäämas ning aeg uued kalendrid seinale riputada. Eesti Rohelise Liikumise jaoks saab aastaring täis küll alles veebruaris toimuva Rohelise Foorumiga, kuid kalendriaasta lõpetuseks on käesolevas teabelehes kajastatud novembris ja detsembris toimunud sündmusi.

Suurimaks ettevõtmiseks kujunes novembri lõpus toimunud Ostuvaba Päeva tähistamine, kuid lisaks sellele on juhtunud veel nii mõndagi huvitavat, millest alljärgnevalt lähemalt lugeda saab.

Rõõmsat uut aastat ning ilusaid talvehetki!

Hanna Maran
teabelehe toimetaja

28. novembril tähistati Ostuvaba Päeva

Igapäevatoimetuste kõrval oli ERL-i jaoks viimase kahe kuu üks tähelepanuväärsemaid sündmusi Ostuvaba Päeva tähistamine, mille peamine eesmärk on äratada inimestes sisemine arutelu selle üle, mis on neile tegelikult vajalik ja millised on tarbimise laiemad tagajärjed. Sellises suunas arutlev inimene jõuab varem või hiljem arusaamisele, et tarbimine on otseselt seotud meie elukeskkonnaga ja oma igapäevaostudega me paratamatult mõjutame seda.

Oma tegevuse mõju keskkonnale (mis enamasti on negatiivne) ei saa me täielikult vältida seetõttu, et võimatu on loobuda eluks vajaliku tootmisest ja tarbimisest. Aga kuidas on lood eluks mittevajalikuks?

Suurem osa keskkonnaprobleemidest ongi tingitud just liigtarbimisest – sageli mõttetute ja eluks otseselt mittevajalike asjade tootmisest-tarbimisest. Kahjulik mõju keskkonnale saadab kõiki tooteid nende valmistamisest kuni kasutamise lõpuni ja toote hävimiseni. Teisisõnu raisatakse asjade valmistamiseks, pakendamiseks, transpordiks, turustamiseks ja sageli ka kasutamiseks loodusressursse, mis enamasti on taastumatud, ning lõpuks saastatakse loodust ka nende kasutamisest või hävitamisest tekitatud jäätmetega.

Iseenesest on mõistetav, et inimene ei rahuldu ainult eluks esmavajalikuks, kuid just siin ongi sisemise arutelu algatamise koht! Mida siis eelistada ja millistest kriteeriumidest lähtuda?

Paljud ütlevad, et meil polegi nii palju raha, et liigtarbimine kõnealla tuleks. Aga ka esmavajaliku ostmisel saab olla keskkonnast hooliv. Tähtis ongi tunnetada oma isiklike vajaduste ja looduskeskkonna ohtustamise vahelise kompromissi vajalikkust! Kui see tunne teie sees on loomulik, siis ongi asjad korras. Selle tunde tekitamine on ka Ostuvaba Päeva eesmärk. Ostuvaba Päeva üritused on erinevates maades erinevad sõltuvalt (tarbimis)kultuuri eripäradest. Meie soov on panna inimesi kaasa mõtlema. Loodame, et kõik, kes seda teevad, on algatanud eneses sisemise arutelu selle üle, mida neil endil ja nende lähedastel vaja on.

Lisaks paljudele keskkonnast hoolivate inimeste vaikivale tarbimismõllus mitteosalemisele, korraldas Eesti Roheline Liikumine Ostuvabal Päeval kaaskodanike teavitusaktiooni, võttes tarbimisega seotud probleemide teemal sõna erinevates raadiosaadetes, ajalehtedes, inimestega vahetult kaupluseuksel kohtudes ja oma sõnumit ka televisioonis välja öeldes.

Praegu, jõulude ja aastavahetuse ajal, on väga sobiv hetk mõelda selle üle, kas meie poolt lähedastele tehtud kingitused rõõmustasid neid tõeliselt või tundsid meie emad-isad, õed-vennad, lapsed-lapselapsed ja sõbrad-tuttavad rohkem rõõmu meie endi lähedalolekust.

Jaanus Välja
tegevdirektor

Ärgem olgem kurvad, kui me osta ei jaks, vaid rõõmustagem selle üle, kui järjekordne mõttetu ese soetamata jääb!

□□□□

Eesti Keskkonnaühenduste Koja uudiseid

Novembris-detsembris 2003 jätkus Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) aktiivne ühistegevus. 24. novembril kohtusid EKO esindajad Eestit külastanud Euroopa Liidu keskkonnavolinik Margot Wallström'iga. EKO poolt tõstatatud teemasid oli palju, sh. Natura 2000 võrgustikku kuuluma hakkavate alade kaitse, ? rhusi konventsiooni kasutamine kohtutes, roheline põhiseadus, uute tehnoloogiate rakendamine, investeringud ohutusse sõnikuhoidlatesse, keskkonnaorganisatsioonide roll ja rahastamine. Räägiti ka rahvusvahelistel teemadel, nagu Euroopa Liidu valitsustevaheline konverents ja põhiseaduslik lepe, EL-i säästva arengu strateegia, Peipsi järve staatus piiriveekoguna jne.

...

12. detsembril 2003 saatsid EKO liikmesorganisatsioonid keskkonnaminister Villu Reiljanile pöördumise, milles paluti abi Kiipsaare majaka müügi peatamiseks Vilsandi rahvusparkis. Vaatamata ministri vastavale kirjale

kaitseala sihtkaitsevööndis asuv majakas kahjuks siiski müüdi.

...

Tunnustusena Eesti Keskkonnaühenduste Koja tegevusele on EKO esindajaid kutsutud mitmetesse riiklikke komisjonidesse. EKO esindajaks kaitsealade reformi komisjoni nimetati Liis Keerberg (ERL), Riikliku Arengukava 2004-2006 4. prioriteedi juhtkomiteesse Peep Mardiste (ERL) ja Phare keskkonnaühenduste toetamise fondi juhtkomiteesse Kärg Kama (ELF).

1. jaanuarist 2004 saab keskkonnaministriumi abiministriks Olavi Tammemäe, kes seni oli aktiivse EKO liikmesorganisatsiooni, Säästva Eesti Instituudi juhatajaks. Oma liikmestaatuse EKO-s peatas detsembris kahjuks Eesti Looduskaitse Selts, seega on EKO-s hetkel 10 keskkonnaorganisatsiooni.

Peep Mardiste
Juhatuse esimees

Kokkuvõtted tööruhmade egevusest

Planeeringute jälgimise tööühm

Novembrikuuga lõppes eelmise aasta oktoobris alanud Phare Access poolt rahastatud projekt, mille käigus valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid ERL ja ELF jälgisid planeeringuid, andsid keskkonnaküsimustes õigusabi ning tegelesid seadusandluse monitoringuga.

...

Novembrisse mahtusid lisaks varasemates teabelehtedes käsitlemist leidnud teemadele Ääsmäe prügilala rajamisele keskkonnamõju hindamise koostanud eksperdi litsentsi küsimuses ringkonnakohtule appellatsioonkaebuse koostamine, Paljassaare ja Russalka vahelise ala detailplaneeringu ning Muuga sadama keskkonnamõju hindamise aruandega tutvumine, osalemine Riias Puhta Läänemere Ühenduse rannikualade projekti seminaril ja Saaremaa ranna-alade tsoneeringu foorumil. Samuti lülitus ERL aktiivselt Illaste turbamaardla

keskkonnamõju hindamise protsessi, kus seisis metsise mängupaikade kaevandusalalt väljajätmise eest.

...

Detsembris toimusid kaks olulist kohtuistungit: Riigikohtu istung, kus arutati **ERL ja Majandusministeeriumi** vahelist vaidlusküsimust Põlevkivienergeetika restruktureerimise tegevuskava keskkonnamõju hindamise kohustuslikkuse üle ning **Tallinna Linnavolikogu poolt kehtestatud detailplaneeringu küsimust**, millega kavandatakse Nõmme liivikutele elamuehitust. Mõlemas kaasuses teeb kohus otsuse 2004. aasta jaanuaris.

Liis Keerberg

*Planeeringute jälgimise tööühma
koordinaator*

□□□□

Säästva tarbimise tööühm

Novembri lõpus said valmis Läti organisatsiooni Green Liberty poolt koordineeritud pesupulbrite fosfaatide sisalduse ja nõudepesuvahendite toksilisuse määramise analüüsid. Tulemuste põhjal leidsime levinumate pesuvahendite seast kõige keskkonnasõbralikumad. Pesupulbrite puhul on arvesse võetud värvainete, optiliste kirkastajate, lõhnaainete, fosfaatide, kompaktsuse ja koostisemärgistuse kriteeriume. Nõudepesuvahendite puhul värvainete, lõhnaainete, konservantide, kontsentreerituse, üldtoksilisuse ja koostisemärgistuse näitajaid.

Analüüside tulemuste põhjal võib soovitada järgmisi pesupulbreid:

MiniRisk, Rex geel, Frosh

ning nõudepesuvahenditest:

MiniRisk, Mairi, Surcare

Põhjalikuma huvi korral võib Allan Kokkota poole pöördudes (allan.kokkota@mail.ee, 056-485778) saada täielikud tabelid ja teabe kemikaalide mõjust, mis puhastusvahendites sisalduvad. Pärast kleebiste valmimist hakame analüüside tulemusi ka laiali saatma. Vee ja elektrisäästukleebiseid võite endale soovi korral samuti Allan Kokkota kaudu tellida. Kleebised on tasuta ja peagi on valmimas ka kordustrukk.

Pikaajalise ja päris pingeliseks kujunenud protsessi tulemusena on valminud ka umbes 21 miljoni kroonise eelarvega, kolme-aastaseks tegevuseks mõeldud säästva tarbimise teemaline taotlus Euroopa Komisjoni LIFE programmile. Projekti eesmärgiks on välja töötada ja propageerida roheline kodu, kontori ja massürituste kontseptsioone. Nimetatud projekti kaasfinantseerimiseks esitati taotlus ka Keskkonnainvesteeringute Keskusele. Finantseerimise otsus selgub kevadel.

...

Elektrisäästu kampaania raames külastati üle kümne Tallinna kooli ja tehti spetsiaalse jalgrattaga elektrit, et näidata lastele, kui rakse on elektritootmine jalgade jõul. Viktoriini parematele vastajatele saadeti vanapaberist vihikuid. Kampaania avapäeval tehti katse, kui palju on võimalik elektrit kokku hoida, kui kutsuda teleuudiste ajal inimesi lülitama välja

Veekaitse töörühm

Veekaitse töörühma tegemised 2003. aasta novembris ja detsembris olid enamuses seotud põllumajandustegevusest tuleneva veesaastega. Alljärgnevalt on toodud lühikesed ülevaated olulisemast toimunud ettevõtmistest.

7.-8. novembril 2003 **Euroopa Maasõprade (Friends of the Earth Europe) poolt Krakovis korraldatud ligi 150 osavõtjaga konve-**

kõik oma mittevajalikud tarbijad. Tulemuseks oli koormuse vähenemine ligi 8 GW võrra, mis on umbes 0,5 % kogu Eesti tarbitavast võimsusest.

...

Jõgeval korraldati umbes 300 lapsele ERL ja säästva tarbimise teemaline tutvustus ning lisaks sellele on toimunud loeng-esitlused Eesti erinevates paikades ning mitmesugustele huvigruppidele. Tänu Virko Annusele sai teoks 10-minutilise elektrisäästuteemaline klipp Eesti Raadios saates Oma Tuba.

Uudis!

Tallinnas avati aadressil Müürivahe 17 OÜ Austan Loodust loodustoodete pood. Seal müüakse mahejahusid, helbeid, õli, makarone, kosmeetikat, pesuavahendeid ja palju muud. Soovitame kõikidel vaatamas käia!

Allan Kokkota
Säästva tarimise töörühma
koordinaator

□□□□

rents "EL laienemine ja põllumajandus" kujutas endast FoE Euroopa käimasoleva kampaania tipphetke. See oli jõudemonstratsioon Brüsseli ametkonnale, näitamaks et kuigi EL Ühtse Põllumajanduspoliitka (CAP) reform on seni takerdunud kasumist huvitatud suurpõllumeeste organisatsioonide *lobby* taha, leidub nii liikmes- kui ka peatselt liituvates riikides arvukaid keskkonna-, tervisekaitse-,

tarbijakaitse- ning põllumeesteühendusi, kes selle reformi läbiviimist pikisilmi ootavad ja nõuavad maaelu edendamist säästval ning keskkonnasõbralikmal moel.

Jätkus allkirjade kogumine (FoE-E kodulehel www.foeeurope.org avaldatud) ühisdeklaratsioonile ning tänaseks on sellele toetuse andnud üle 200 kodanikuühenduse kokku 38 riigist. Kõik konverentsi ettekanded ja kaheksa töörühma materjalid saavad peatselt üles samale kodulehele. Teemade ring oli seinast sein ja veekaitsega tegeldi kõige otsesemalt Keskkonnastandardite töörühmas. Eestist osalesid Krakovi konverentsil Maret Merisaar Eesti Rohelisest Liikumisest, Airi Vetemaa Mahepõllumajanduse Fondist, Kaia Lepik Eestimaa Looduse Fondist, Jaan Liira Pärandkoosluste Kaitse Ühingust ning Maarja Semm Eesti Omitoloogiaühingust.

...

27. novembril korraldas EV Põllumajandusministeerium järjekordse **Maaelu Arengukava (MAK) (2004-2006) Strateegilise Keskkonnamõju Hindamise avalikustamise**. Seda arengukava ning tema keskkonnamõju on Eesti Keskkonnuühenduste Koda kommenteerinud ka varem. Arutelul rääkis keskkonnamõjude hindaja Madis Metsur, et esimese omataolise on praegune MAK küll keskkonnakaitsest väga vähe hoolinud ja et paljukiidetud agrokasvatuse meetmete tulemusel võib MAK-i ellurakendamise mõju hinnata kilomeetripikkuste kiviaedade ehitamise ja paari uue, miljonikroonise tiigi juurdekaevamisena.

Ainuke veekaitsemeede MAK-is on sõnnikumajanduse kordategemiseks viie aasta jooksul antavad ajutised ja kahanevad toetused. (Arenev MAK ja selle täiendustepanekud on huvilistele saadaval kodulehel www.agri.ee).

...

Päev varem, **26 novembril kohtusid Põllumajandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi veekaitsejad omavahel mitteametlikus õhkkonnas Veeühingu poolt kokku kutsutud seminaril**, kus publiku hulgas oli ka põllumeeste, keskkonnakaitsete jt

huvigruppide esindajaid. Peateemaks olid veekaitsemeetmed EL Ühtses Põllumajanduspoliitikas ja Maaelu arengukavades.

Nimelt saatis Euroopa Komisjon käesoleva aasta 7. veebruaril laiali ülevaadetokumendi sellest, kuhu põllumajandustegevuste rahastamiskavadesse saaks veekaitsemeetmeid ja meetmeid sisse kirjutada, mida võimaldab juba praegune CAP ja mis suunas seda järgmise seitsme aasta jooksul (2007-2013) edasi arendada võiks. Komisjoni seisukoht on, et liikmesriigid ise ei ole kõiki võimalusi ära tundnud ja et CAP-i ei tohiks siiski ühenduse poliitikatest kõige keskkonnaväenulikumaks nimetada.

(26. novembri kohtumise ettekanded on kättesaadavad kodulehel www.veeyhing.ee)

...

15.-16 detsembril kogunesid **Laulasmaale Puhta Läänemere Ühenduse (Coalition Clean Baltic, CCB) organisatsioonide esindajad**.

CCB projektid olid sellel aastal seotud jõgede ja nende veemajanduskavadega, sest Läänemere kaitsjad näevad mere saasteallikana ka sinna suubuvaid jõgesid. CCB teeb keskkonnakaitsealast selgitustööd polpulaarsel tasemel ja nii on üheks näidisobjektiks ja tunnuselukaks valitud Läänemeres looduslikult paljunev lõhe ning tema väljasuremise vastu võitlemine.

Teiseks peateemaks Laulasmaa seminaril olid jõgede vaatlused koolides (nn *riverwatch*) ning kolmandaks keskkonnasõbraliku põllumajanduse propageerimine. Tööst koolidega jagasid kogemusi selle ala parimad tegijad Peterburist ja Kaliningradist, hüdroelektrijaamade ehitajate ning siirdekalade kaitsjate vahelistest konfliktidest rääkis Per Isaksson Rootsi Looduskaitse Seltsist. Leedu Rohelise Liikumise saavutusest, ehk 147 väikehüdroma ehituse keelustamisest kõneles Mindaugas Ljjeipinis.

Läänemere kaitse põllumajandusest tuleneva väetisega eest on väga oluline Poolas, kust

kogumahus arvestatuna satub merre kõige rohkem lämmastikku ja fosforit; järgnevad Rootsi ja Soome. Tänu PKE Krakovi büroole valmis seminaril ka rida ettepanekuid edaspidise tegevuse parandamiseks ja tõhustamiseks, kusjuures uue töövormina pöörati tähelepanu ka maaelu arengukavade avalikel koosolekutel osalemisele.

Enne seminari palus CCB sekretär Gunnar Noren ERL-i inimestel tõsiselt kaaluda kaht kampaaniateemat järgmiseks aastaks:

- 1) Nõuda Sindi tammi lammutamist ja sellele eenevat nõuetekohast mudaärasust ning
- 2) nõuda, et kalakasvatused lõpetaksid lõhe paljundamise ja tegeleksid muude kalaliikidega. Seda selleks, et mitte konkureerida looduslikult kudeva lõhega.

...

Lõetuseks veel **27-28 novembril Brüsselis toimunud Veeraamdirektiivi ellurakendamise seminarist**, kus tavapärasest vabamas õhkkonnas kohtusid nii veekaitsega tegelevad NGOd kui ka raamdirektiivi ellurakendamise ametnikud praegustest ja tulevastest EL liikmesriikidest.

Kätte on jõudnud etapp, kus kõik liikmesriigid on ühtse ja üle-Euroopalise seiresüsteemi jaoks komisjonile esitanud rea veeproovivõtukohti jõgedes, järvedes ja rannikuvetes. Need veekogud on hetkel kas heas või keskmises seisundis ja hakatakse jälgima, kas olukord läheb üles- või allamäge.

Brüsselis selgus, et seiresüsteemi koostajad on tulemusega üpris hädas, kuna igas riigis on praegu omad veekogude hindamise kriteeriumid ja mõnes riigis keskmiseks tituleeritud veekogu vesi võib teise riigi silme läbi olla isegi ülihea. Jõgedest on Eesti Brüsselisse esitanud nn „ülihea/hea seisundi“ veekogudena Ahja ja Jägala jõed ning „keskmise/mööduka“ veekoguna Õhne jõe.

Ametlikku töörühma kuuluvad meie riigist Kristjan Piirsalu Tallinna Tehnikaülikoolist ja Tiiu Raia Keskkonnaministeeriumist. Kellele antud teema, meta-andmebaasi esitatud veekogude kvaliteet ja selle tulevase seire küsimused suuremat huvi pakuvad, saavad asja edaspidi nendega otse arutada

Maret Merisaar
veekaitse töörühm

Eesti Rohelise Liikumise rahvusvaheline koostöö

Taiga Rescue Network

Taiga Rescue Network (TRN) on parasvöötme metsade kaitseks loodud valitsusväliseid organisatsioone ühendav rahvusvaheline koostöövõrgustik.

TRN-le pandi alus 1992. aastal Rootsi Lapi-
maa Jokkmokis toimunud konverentsil, kus osales üle 50 metsakaitsega seotud organisatsiooni. Võrgustiku loomise taga olid mitmed mõjukad keskkonnakaitsjad ja organisatsioonid.

Võrgustiku loomise oluliseks tõukeks oli see, et samal ajal kui 1980-ten aastatel oli rahvusvaheline üldsus asunud aktiivselt troopilisi vihmametsi kaitsma, jäid parasvöötme metsad üha enam erilise tähelepanu ja kaitseta. Just 1990-ten aastate algul Soomes ja Kanadas alanud kampaaniad juhtisid tähelepanu taiga ehk boreaalsete metsade kiirele hävitamisele.

Sõnum, mida maailmale edastati, oli mõjuv – Brasiilia ja Indoneesia ürgmetsade hävitamise ajal toimub viimaste ürgmetsade hävitamine ka näiliselt progressiivsetes riikides, arenenud maailma südames.

Soome keskkonnakaitsjad viisid sõnumi Euroopasse - valitsuse heakskiidul raiutud viimastest Soome ürgmetsadest tehakse ajalehepaberit, millele trükitakse Saksamaal ajalehti. Kuna Soomet valitsenud metstöösturid probleemi ei teadvustanud, viidi probleem Euroopa tarbijateni küsimusega: kas teie tahate lugeda ajalehti, mis on tehtud viimastest Skandinaavia ürgmetsadest raiutud puudest? Ürgmetsad ja nende liigid ei taastu samal kujul aastasadade jooksul. See sõnum jõudis nii Euroopa tarbijate kui kirjastajateni. Samast kampaaniast saigi tegelikult aluse ka TRN.

TRN ei ole liikmesorganisatsioon, vaid väga erinevaid organisatsioone ühendav infovahetuse võrgustik. Enam kui 200 osalevat organisatsiooni tegelevad väga erinevate keskkonna- ja sotsiaalkeskkonna probleemide lahendamiseks kogu parasvöötmes. Alates asutamiskonverentsist 1992. aastal on 2-5 töötajaga koordinatsioonikeskus asunud Jokkmokis, kus tegeletakse informatsiooni vahendamise ja koostöö korraldamisega. Li-

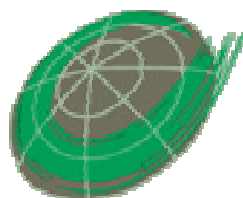
saks on TRN-il regionaalsed koordinatsioonikeskused Euroopa, Venemaa ja Põhja-Ameerika töö organiseerimiseks.

TRN-i missioon on olla info vahendaja taiga-metsade kaitse toetamiseks kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil. Tegevus põhineb platvormil, mis kiidetakse heaks üle aasta toimuvatel konverentsidel. Viimane konverents toimus Winnipeg'is Kanadas 2002. aasta suvel.

Läbi aegade on TRN tegelenud paljude temaatiliste kampaaniate ja piirkondlike probleemidega. Olulisemad teemad on olnud:

- vanade metsade kaitse, sh kaardistamine ja kaitsealade rajamine;
- põlisrahvaste õiguste ja traditsiooniliste eluviiside kaitse;
- loodussõbraliku metsanduse propageerimine;
- FSC loodussõbraliku metsanduse sertifitseerimise edendamine;
- paberitarbijate informeerimine toodete keskkonnasõbralikkusest;
- riikide metsapoliitika keskkonnasõbralikumaks muutmine;
- metsade sotsiaalse ja kultuurilise tähtsuse meenutamine;

Eesti Roheline Liikumine on TRN-i töös osalenud asutamiskonverentsist alates ning on ka TRN-i tööd korraldava rahvusvahelise nõukogu (*International Reference Group*) liige. 1998. aastal toimus TRN-i konverents ERL-i korraldatuna Tartus. TRN-i liikmesorganisatsioonide abil on suunatud Eesti metsapoliitikat ja seadusloomet. Loodetavasti on rahvusvaheline surve ja tähelepanu meie metsades valitsevat anarhiat pisut leevendanud. Kõige tõhusam hoob Eesti metsapoliitika muutmiseks on olnud tihe koostöö Euroopa Liidu organisatsioonidega. Kahjuks on Euroopa piits ja präänik ainuke Eesti valitsusi keskkonnakaitsesele õhutatav meede. Viimastel aastatel on ERL ja TRN liikmed tegelenud varimetsanduse probleemi tõstatamise ja vastumeetmete väljatöötamisega.

TRN International Coordination Centre

Box 116
SE-96223 Jokkmokk
Sweden
tel + 46 971 17039
fax + 46 971 12057

Eesti Roheline Liikumine meedias

Pressiteated

24. november 2003

Rohelised selgitasid keskkonnasõbralikumad puhastusvahendid

Eesti Roheline Liikumine (ERL) on laborianalüüside abil reastanud Eestis müüdavad pesupulbrid ja pesuvahendid vastavalt nende keskkonnaohtlikkusele. Kasutades täna avalikustatud analüüside tulemusi, saavad keskkonnakaitset tähtsaks pidavad ostjad eelistada poodides vähem keskkonnaohtlikke pesupulbreid ja puhastusvahendeid. Levinumate pesupulbrite ja puhastusvahendite keskkonnohustust mõõdeti lisaks Eestile ka Lätis, Leedus, Poolas, Taanis ja Rootsis.

Pesupulbrites mõõdeti fosfaatide kogust, kuna need põhjustavad meie veekogude eutrofeerumist ehk vetikate vohamist. Mida suurem on pesupulbris fosfaatide ja üldfosfori sisaldus, seda enam satub fosforiühendeid pesuveega puhastusseadmetesse ning sealtkaudu jõgedesse ja järvedesse. Vähima fosfaatide sisaldusega ehk keskkonnasõbralikumate pesupulbrite hulka kuuluvad näiteks Bio Est, MiniRisk ja Perwoll.

Keskkonnaseisundist hoolija võiks vältida selliseid pesupulbreid, nagu näiteks SurCare, Mayeri, Surf, Omo ja Bold.

Võrreldes erinevatest riikidest ostetud samanimelisi pesupulbreid, selgus, et Ida-Euroopas müüakse Skandinaaviamaade omadest kohati tunduvalt keskkonnaohtlikuma koostisega pulbreid. Näiteks Taanis müüdavas pesupulbris Ariel ei kasutata fosfaate, samas kui Eestis ja Lätis müüdavas Arielis on eutrofeerumist põhjustavate fosfaatide sisaldus kuni 10%.

Puhastusvahendite puhul uurisid rohelised nende üldtoksilisust. Selle alusel osutasid keskkonnasõbralikumateks valikuteks näiteks Mairi, Safo, MiniRisk ja Mayeri puhastusvahendid. Mistahes puhastusvahendit ostes tuleks eelistada mingit ökomärki kandvat toodet. Samuti peaks jälgima pakendil näidatud kontsentratsioonidest kinnipidamist, et pesuvahendites sisalduvad tehislikud ja desinfitseerivad ained ei kahjustaks loodust ega tervist.

◆◆◆

28. november 2003

Ostuvaba päev kutsub tarbimishullust piirama

Täna, 28. novembril ja homme (sellel nädalavahetusel) tähistatakse paljudes riikides Ostuvaba Päeva (*Buy Nothing Day*). Ostuvaba Päeva eesmärgiks on jõulueelse ostupalaviku tõustes kutsuda inimesi üles arutlema oma ostude mõttekuse üle, aga ka ületarbimise keskkonnan- ja sotsiaalsetele mõjudele. Terve viimase aastakümne on raiskavate tarbimisharjumiste vastu seisvad organisatsioonid maailmas korraldanud Ostuvaba Päeva raames värvikaid aktsioone, et viia ületarbimise ja ebavajalike ostude vältimise sõnumit ostjateni. Eesti Roheline Liikumine tähistab Eestis Ostuvaba Päeva teist aastat.

Massiivsete reklaamikampaaniate ja muude vahenditega sisendavad rahvusvahelised suurfirmad inimestes vajadust üha rohkem tarbida, andmata endale aru teatud ostude vajalikkusest.

Nii loobitakse reklaamide mõjul kaubakeskustes ostukorvidesse asju, mida tegelikult ostma ei tuldud. Iseäranis jõulude eel sisendatakse inimestes vajadust sõpru tarbetute kinkidega üle kuhjama selle asemel, et lähedasi meeles pidada millegi meeldivaga ja inimlikuga. Mõttetute kingituste otsimise asemel võiks näiteks lihtsalt rohkem üksteisele aega pühendada. Eesti Roheline Liikumine kutsub kõiki üles oma ostuotsuseid põhjalikult analüüsima, et teha vähem kahju nii loodusele kui iseenda rahakotile.

Ostuvaba Päeva tähistamise raames tegeleb täna ostjate teavitamisega lisaks Eesti Rohelisele Liikumisele ka Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering.

Eesti Päevaleht

4. november 2003

Villu Reiljan sekkub Looduse Fondi projektide rahastamisse

Keskonnaministeerium nõuab KIK-i rahastamisotsuste kooskõlastamist. Esimesena sattusid löögi alla ELF-i ja ERL-i projektid.

Eestimaa Looduse Fondi tegevjuhi Toomas Trapido sõnul korraldavad nad igal aastal kümneid keskkonnaprojekte, nagu näiteks koolimetsade taastamise programm. Elus püsib fond aga suuresti välistoetuste najal, sest KIK neile peaaegu raha ei anna.

Keskonnaministeerium soovib jätta minister Villu Reiljani heakskiidul rahata Eestimaa Looduse Fondi (ELF), kes on ametnike otsuseid korduvalt kohtus vaidlustanud.

Ministeerium soovib Keskonnainvesteeringute Keskusel (KIK) mitte rahastada seitset ELF-i projekti, mis said KIK-i ekspertidelt kõrge hinnangu. Samuti soovib ministeerium jätta rahata kaks Rohelise Liikumise (ERL) kaks projekti. Ka ERL on ministeeriumiga kohut käinud.

“Töörühmad andsid meie ja Rohelise Liikumise projektidele, millele ministeerium soovib raha mitte anda, üle 20 punkti 30 võimalikust. Rahastada soovitati projekte, mis kogusid üle 19 punkti,” ütles ELF-i tegevjuht Toomas Trapido. “Nüüd tahab Reiljan, et nende asemel rahastataks projekte, mis said veidi üle 11 punkti.”

Ebamugavalt aktiivsed

Trapido sõnul võib ministeeriumi vastumeelsust ELF-i ja ERL-i toetamise suhtes põhjendada nende ühenduste aktiivsusega. “Nii meil kui ka rohelisel liikumisel on olnud mitmeid protsesse keskkonnaministeeriumi vastu, kes pole oma tööd hästi teinud,” ütles ta.

Nii vaidlustas ELF tänava KIK-i nõukogu otsuse anda raha Luua metsanduskoolile harvesteri ostmiseks. ELF-i juristid leidsid, et puuderaiumise õpetamise toetamine ei aita kuidagi keskkonda kaitsta.

KIK-i projektihindajate ekspertgruppi kuuluv ERL-i liige Peep Mardiste on kindlalt keskkonnaministeeriumi rahajagamisse sekkumise vastu. “KIK-i rahataotluste hindajate ekspertgruppi ülesanne oli reastada kõik enam kui 300 taotlust

saastetasudest tulevat raha. Raha jagamiseks tegutsevad KIK-i juures ekspertide grupid, kes hindavad taotlusi 30 palli süsteemis. Raha eraldamise otsustab KIK-i nõukogu.

Nüüd on ministeerium aga otsustanud, et KIK-i ekspertgruppide otsused tuleb saata kooskõlastuseks neile.

Keskonnaminister Villu Reiljani sõnul tuli ettepanek KIK-ile soovitude jagamiseks ministeeriumi juhtkonnalt ja viidi ellu tema heakskiidul.

“Keskonnaministeerium vastutab keskkonnapoliitika elluviimise eest ja seetõttu on oluline, et KIK-i rahaliste vahendite jaotus aitaks neid eesmärke võimalikult hästi ellu viia,” märkis minister.

Reiljani sõnul jõuavad KIK-i ekspertarvamused tema kätte ja vajadusel arutab ta neid ministeeriumi spetsialistidega.

Seda, miks soovib ministeerium ELF-i ja ERL-i projektidele raha mitte anda, Reiljan ei selgitanud. “Ei kommenteeriks ühtegi konkreetset projekti, lõpliku otsuse teeb KIK-i nõukogu,” ütles ta.

Toomas Trapido väitel valitseb rahajagamises korralgedus. “See, et Villu Reiljan tahab töörühmade antud raha otseselt ära võtta, on viimane pauk,” lisas ta.

Peep Mardiste sõnul on KIK tulevane euroliidu keskkonnakaitse abiraha jagamise agentuur Eestis. “Kokkulepitud reegleid eirav või koguni poliitiliselt motiveeritud rahajagamine seaks löögi alla sadadesse miljonitesse ulatuvate EL-i keskkonnainvesteeringute saamise,” märkis ta.

Karikatuur: Valdek Alber (Maaleht)

vastavalt ekspertide antud hinnetele, et KIK-i nõukogu saaks selle põhjal teha oma rahastusotsuse,” ütles ta. “Ma ei saa anda allkirja mingi kolmanda osapoole ilma igasuguste põhjendusteta nõudmisele rahastada projekte, mis said vaid minimaalsed punktid hindajalt ning ei kvalifitseerunud seega rahastamiseks.”

Peavad heakskiitu küsima

KIK jaotab aastas keskkonnaprojektidele üle 300 miljoni krooni

Äripäev

19. november 2003

Maksureform tulekul

Allan Kokkosta

Ökoloogilise maksureformi idee on muuta töö ja tulu maksustamine tarbimise ja reostamise maksustamiseks.

Loomulikult ei ole inim- ja keskkonnasõbraliku maksureformi eesmärk juhatada inimesi tagasi koo-passe, pirruvalgele või hobuvankrite juurde, vaid tõsta tootmise efektiivsust, innovatiivsust ja parandada keskkonna kvaliteeti, mis aitavad püsida globaalses konkurentsis. Euroopa tarbija väärtustab keskkonnasõbralikkust üha enam ja vastav turg pole kaugeltki veel hõivatud.

Tänane majandussüsteem töötab keskkonda arvestamata. Õiglane saab olla üksnes majandussüsteem, mis piisaval määral väärtustab ka loodusressursse. Lihtsa näitena võib tuua CO₂ hinna Eestis – ühe tonni süsinikdioksiidi (CO₂) õhkupaiskamise eest tuleb energiaettevõttel maksta vaid 7,5 krooni. Euroopa Liidu riikides on aga CO₂ tonni emiteerimise hind Eestis kehtivast ligikaudu 30 korda kõrgemana kokku lepitud. Keskkonnakaitse aspektist on Eesti maksusüsteemi peamised varjuküljed:

- maksustatakse väärtuslikke ja kahjutuid tegevusi, nagu töötegemine ja inimestele töö andmine (tulu ja sotsiaalmaks);
- jäetakse efektiivselt maksustamata kõigile kahjulikud tegevused, nagu loodusvarade ületarbimine ja jääkainete tekitamine.

Eestis võiks kehtestada energiamaksu, mis mõjutaks kogu tarbimist ja tootmist efektiivsemale energiakasutusele ja kajastuks peaaegu kõikide kaupade ja teenuste hinnas. Energimaks peaks kehtima fossiilsetest allikatest pärinevale elektrienergiale, autokütusele, kütteõlile ja gaasile. Nagu on näidanud mitmed uuringud, suurendaks selli-

ne lähenemine kokkuhoidu ja vähendaks näiteks kliima soojenemist esile kutsuvate ainete – eelkõige süsihappegaasi (CO₂) – emissiooni.

Ökoloogiline maksureform ei tähenda ainult energiamaksu, vaid ka mitmete teiste loodust ja keskkonda tervikuna kahjustavate kaupade ja tegevuste hindade tõstmist (näiteks jäätmete tekitamine) ning ebaõiglaste toetuste kaotamist (näiteks põhjavee eest maksab AS Eesti Põlevkivi kaevandamisel kuni kümme korda vähem kui põhjavee joogiveeks kasutajad).

Kõrvuti energiamaksu juurutamisega tuleks vähendada tulu- ja sotsiaalmaksu, mis osaliselt tasandaks suurenevate keskkonnamaksude tekitatud elukalliduse tõusu ning suurendaks tööhõivet. Peamine probleem, mida ökoloogiline maksureform ja alternatiivsete energiaallikate kasutamine kaasa võiks tuua, on sotsiaalset laadi – elukalliduse tõus mõjutaks kõige teravamini vaesemaid kaasinimesi. Euroopa Liidu riikide kogemused on näidanud, et varandusliku kihistumise kasv ei kujune ületamatuks probleemiks. Selle ennetamiseks on välja töötatud ka mitmeid maksu- ja ümberjaotusskeeme, mida võib edukalt rakendada ka Eestis.

Efektiivsete ja keskkonnasõbralike toodete ja teenuste tarbimine jätkaks konkreetse inimese või ettevõtte maksukoormuse samale tasemele. Maksukoormuse tõus ähvardaks üksnes seda inimest, kes otsustab keskkonnaaenu liikku tegevust ja tarbimist jätkata.

Ökoloogilise maksureformi elemente on rakendanud mitmed Euroopa riigid. Mõned näited: Saksamaa majandusteadlased ennustavad ökoloogilise maksureformi tulemusel CO₂ emissiooni vähendamist 2-3% aastaks 2005; Hollandis

saavutati tänu tõhusale maksusüsteemile raskemetallide emisiooni vähenemine kuni 96%.

European Environmental Bureau, mis on üks Euroopa keskkonnaorganisatsioonide katusorganisatsioon, viib praegu läbi kampaaniat, kus sellega ühinenud maades püütakse 10% vähendada tööjõu- ja tulumaksu ning tõsta sama võrra ressursside ja reostamise maksustamist.

Eelistades kodumaist säästad keskkonda

Alati tasub valida poest vähem pakendatud ja kodumaine toode, siis võib kindel olla, et pakendi arvel jäävad puud kasvama või nafta ammutamata. Eesti toodete tarbimine välismaiste asemel väldib toidu või esemete transpordist tulenevat keskkonnamuudatust.

Võimalusel osta looduslikult puhtaid toiduaineid. Rootsisis ja Taanis kasvatatakse mahepõllumajanduslikult 5-10% kõigest söödavast. Eestil on vaja pingutada, et lähiaastatel kahe protsendi piiri saavutada. Öko-märkidega kaupade tootmiseks ei kasutata mineraalväetisi, putukatõrje- ja taimemürke, kui tegemist on toiduainetega, ning tööstuskaupade valmistamiseks kulutatakse vähem loodusressursse võrreldes tavaliste toodetega.

Iga inimene saab anda oma panuse loodusressursside mõistlikumasse kasutusse – kilekottide, salatikarpide või plastpudelite korduva kasutamisega jne. Näiteks kuue plastpudeli ümbertöötlemisele saatmisega säästad suure T-särgi võrra materjali. Viies ühe alumiiniumpurgi taarapunkti, oled säästnud plekkpurgi tootmiseks kuluvat energiahulga, mis on sama suur, kui kulub 4tunniseks telerivaatamiseks.

Eesti Päevaleht

28. november 2003

Täna ära osta üldse, homme osta vähem

Mari Sarv

Mari Sarv uuris, kuidas Kalle Lasn ise ostuvaba päeva veedab ja kuidas maailm selle mõttega harjunud on. Ostuvaba päev kutsub inimesi mõtlema, kui palju me asjatult tarbime. Sestap võiks täna end proovile panna – kas suudad 24 tundi vastu pidada ilma midagi ostmata?

Täna on ostuvaba päev. Üks selle 1992. aastast tähistatava päeva väljamõttelejaid ja käimalükkajaid on Kanadas Vancouveris elav eestlane Kalle Lasn (61). Kalle kasvatab oma juurviljad ise ning peseb hambaid külma veega.

Ta pakub, et aktiivne kodanik võiks ostuvabal päeval ostukeskusesse panna lauakese ja pakkuda soovijatele teenust – tahate, lõikan teie krediitkaardi kääridega ribadeks?

Kust ostuvaba päeva mõte tuli ja kuidas see teoks sai?

Aasta oli 1992. Ameerikas oli palju liikumisi – feministid ja rohelised... Inimestel oli sellest kõrini, samas hakkas tarbimine üle pea kasvama. Tarbimiskultuuri teemaline sotsiaalreklaam oli just see, mida tarvis. Nii tuli mõte teha ostuvaba päev.

Lasime selle käiku oma ajakirjas Adbusters (Reklaamitõrjused). Esimesel aastal oli Vancouveris mõni inimene, kes sellega kaasa läks – kirjutati hüüdlauseid seintele jne. Aga kultuuriliselt oli see hetk väga õige. 95. aastal olid juba suured üritused San Fransiscos, New Yorgis, Texases, Los Angeleses.

Meie suur rahvusvaheline läbimurre tuli siis, kui viisime idee ja kampaania internetti – ostuvaba päev levis kiiresti üle maailma, eelmisel aastal tähistati seda 65 riigis.

Meie internetilehelt laetakse postreid alla, et neid oma kodulinnas levitada, tehakse ka ise uusi postreid ja leiutatakse uusi ideid, kuidas

vähemalt selgi päeval tarbimist vähendada.

- Eesti Roheliste Liikumine jagab ostuvaba päeva puhul tarbimisinfot täna kell 13 Tartu Lõunakeskuse ees.

- Suurem aktsioon on aga "vaikiv" – osaletakse mitteosaledes. Keskkonnateadlikud ja tarbimisvastased sel päeval midagi ei korralda, aga nad ka ei osta. Ja see ongi ju asja mõte.

Miks just 28. november?

27. novembril on Põhja-Ameerikas tänapäev. Järgmine päev on suurim ostupäev aastas – poed on paksult rahvast täis, kuidagi on traditsiooniks saanud, et pärast tänapäeva tormaivad inimesed poodidesse. Sel ajal alustatakse ka tõsisemalt jõuluostudega.

See on nii olnud alates Teisest maailmasõjast, selle 60 aastaga on ameeriklaste tarbimine kasvanud 300%.

Leidsime, et see on hea päev, et inimesi mõtlema panna, kui juube palju me asjatult tarbime.

Just nimelt, asi pole ju tegelikult selles päevas või isegi ostmises, vaid üldises arutuses tarbimises ja vales mõtlemises?

Jah, ja siin on kolm suurt aspekti.

Esiteks on ületarbimine keskkonnasäästmise probleem – see on ju selge, et keskkonnale see head ei tee.

Teiseks psühholoogiline külg – paljude jaoks on ostmine... Ta lihtsalt peab midagi ostma, olgu tass kohvi või mõni asi. Ameerikas on inimese ees iga päev 3000 poereklaami, see ajupesu on väsitav ja psühholoogiliselt segav. Ja see viib ikkagi ostmiseni.

Kolmandaks poliitilised põhjused, need tulid mängu 11. septembril. Ameeriklased hakkasid mõtlema, miks maailm meid nii palju vihkab. Maailmas on kuus miljardit inimest, neist miljard rikkamat kulutab 86% planeedi ressursidest. 14% jääb siis ülejäänud viiele miljardile.

Miks nad ei peaks meid vihkama! Ja inimesed hakkavad

aru saama, et kui tarbida vähem ja mõistlikult, võime saada võitu ka terrorismist, sest võtame põhjuse end vihata.

Kui kaua te ise pole sel päeval midagi ostnud?

Mina olen algusest peale edukas olnud, 1992. aastast alates. Kõik mu kolleegid nii edukad pole. See on nagu mäng, mida sa tahad võita – lubad endale hommikul, et ei osta 24 tunni jooksul mitte midagi – MITTE midagi – ja kui sa sellega hakkama saad, siis oledki võitnud.

Kas ostate ainult vajalikke asju ka muul ajal?

Mina küll – 1992. aastast alates kasvatan ise köögivilju, söidan võimalikult palju jalgrattaga ja hoian elektrit kokku... Teen isegi mõningaid väikseid hullumeelususi, näiteks hambaid pesen külma veega. Lapsi mul pole, nii et ei saa rääkida asjadest, mida minu lastel pole, aga kõikidel teistel on.

Kui palju sellest päevast kasu on olnud?

Arvan, et palju. See oli esimene tarbimisteemaline sotsiaalreklaam maailmas. Ameerikasse tõi see vihased debaadid – ühelt poolt need, kes aru said, teiselt poolt need, kes majanduse ja poepidajate poolt. Mittetarbimine haavab majandust, ütlesid nad. Aga tarbimine haavab keskkonda.

Kas sel päeval on näha, et poed on tühjemad kui muidu?

On ikka. Mitte ainult ostuvabal päeval, vaid pärast 11. septembrit elavad paljud inimesed lihtsamat elu. Selleni jõuti pärast mõtisklusi ja mõistmist, miks muu maailm meid vihkab.

Kas on ka poode, mis sel päeval on suletud?

Mõned üksikud. Suurtes poodides olen näinud silte, et 28. novembril on ostuvaba päev, aga me oleme avatud. Et astuge sisse ja kui tahate, võite ka midagi osta, aga võite ka lihtsalt tassi kohvi võtta ja tarbimise teemal inimestega arutleda.

Sain küsitlusest teada, et 62% ameeriklastest pole sel päeval isu midagi osta. Nad on tarbinisest väsinud, nad ei tahagi enam osta, olgu ostuvaba päev või mitte.

Kas teete mingit koostööd suuremate poekettidega?

Ei-ei, ja ei taha ka. Poed ei puutu asjasse, asi on tarbijates. See on selline rohujuure päev. Tarbijail on võim mitte osta, tehku poed, mis tahavad. Kui meie ei osta, pole ka nii paljudel poodidel ju mõtet. Meie käes on võim.

Andke inimestele soovitusi selleks päevaks.

Aktivistid võivad maskid ette tõmata ja läbi suurte poodide joosta. Või kaubamajja oma lauakese üles panna ja pakkuda kõigile sisene-

jatele võimalust krediitkaart kääridega pooleks lõigata.

Rahulikumat inimesed lubagu endale, et ei osta 24 tunni jooksul midagi, ja pärast mõelgu sellele, millest nad siis ilma jäid.

Kutsuge pere kokku ja arutage, kuidas jõule tähistada – kuidas teha nii, et see on ühiselt koos veedetud aeg ja midagi hingele, mitte asjadeostmise aeg.

Võib ka sõpradega võistluse teha, kes suudab kauem ostmisest hoiduda.

Mida te ise sel päeval tavaliselt teete?

Mul polegi erilist võimalust midagi osta, sest olen oma kontoris ja annan järjest raadio-

intervjuusid. Mina olen selline meedianukk, kes sellest kõikjal kanalites räägib.

Mis on see, mida kõik ostavad, aga millela saaks vabalt hakkama?

Tuleks lihtsalt osta kõike vähem, mitte millestki loobuda. Vähem kommi, vähem bensiini, vähem rämpstoitu, vähem sooja vett...

Vaata ka:

www.adbusters.org/campaigns/bnd

Sellel aastal otsustas Eesti Roheline Liikumine kasutada pühadetervituste edastamiseks elektroonilist posti. «Täpselt nagu me sorteerime kontoris tekkinud jäätmeid, lähtume ka jõuluterivitusi saates keskkonnakaitsest ning saadame puude säästmiseks elektroonilised jõulukaardid,» ütles Peep Mardiste ka Postimehele antud intervjuus.

Kõrvalolev tervitus on aga mõeldud kõigile neile, kel arvuti kasutamise võimalus puudub.

Mõnusat algavat aastat!

<http://www.roheline.ee/images/roheline-kaart.swf>

ERL Tartu

Pk. 318
Tartu 50002
Külastus: Tiigi 8-24
Tel: (07) 422 532
Fax: (07) 422 084
E-post: info@roheline.ee

**Eesti
Roheline
Liikumine**
Estonian Green Movement-FoE

www.roheline.ee

ERL Tallinn

Pk. 1521
Tallinn 10402
Külastus: Tööstuse 3

Tel/faks: (0) 6 413 402
E-post: roheline@online.ee